

S . Sayısı : 82

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3 ve 14 ncü maddelerinin tadiline dair kanun lâiyhası ve Millî müdafaa encümeni mazbatası (I/333)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/399

29 - I - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reislğine

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3 ve 14 ncü maddelerinin tadiline dair Millî Müdafaa Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 17 - I - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

1076 sayılı ihtiyat subay ve ihtiyat askerî memurlar kanununa tevfiikan yüksek okul mezunları - ellerindeki şahadetnamelere göre - hazırlık kıtalarını ikmal ettikten sonra yedek subay okuluna, tabib ve veterinerler de kendi tatbikat okullarına sevkolunur. Buralarda talebelikle altı ay okuduktan sonra yedek asteğmen rütbesile orduya çıkarılırlar. Kıta ve müesseselerde altı ay staj yaptırılarak muvaffakiyet gösterenler teğmen nasıp ve terhis edilirler.

Alelümüm yedek subaylar, yine bu kanunun 14 ncü maddesinin son fıkralarına tevfiikan iki senede bir talim ve terbiye maksadile bir buçuk ay müddetle silâh altına alınırlar.

Yukardaki izahat dairesinde yetişen yedek subayların; hali hazır vaziyet icabı orduda altı ay talim ve terbiye maksadile silâh altına almanların da bir buçuk aydan fazla kalmalarına katî zaruret hâsıl olmaktadır. Buna binaen :

1076 sayılı kanunun 3. ve 14. maddelerinde tadilat yapılarak 14 maddenin 3 bendindeki (Azamî) kelimesi de kaldırılmak suretile bunların kıtalarda 6, 1 ve 1,5 aydan fazla kalmaları için Vekiller heyetine salâhiyet verilmesi lüzumlu görülmüştür.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Millî Müdafaa encümeni

Esas No. 1/333

Karar No. 9

26 - III - 1940

Yüksek Başkanlığa

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3 ncü ve 14 ncü maddelerinin tadiline dair Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulduğuna dair olub encümenimize havale edilen Başvekâletin 29 ikinci kânun 1940 tarihli ve 6/399 sayılı tezkeresi ve bağlı evrakı M. M. vekilliğinden gönderilen memurun huzurile okundu ve görüşüldü.

1076 sayılı kanuna tevfikan hazırlık kıtasını bitirib yedek subay okuluna ve diğer sınıflar mensubini dahi kendi tatbikat okullarına sevk olunubta altı ay talebelik müddetini bitiren ve asteğmen rütbesile orduya çıkanların kıtada ve müesseselerdeki altı aylık staj müddetlerinin halihazır vaziyeti icabı lüzumu kadar müddet uzatılması ve yine ismi geçen kanunun 14 ncü maddesi hükmüne tevfikan iki senede bir ve bir buçuk ay manevre ve tatbikat veya atış veya konferans gibi talim ve terbiye maksadile silâh altına alınan yedek subayların dahi bir ve bir buçuk aylık talim müddetlerinin uzatılmalarına

ahvali hazıra dolayisile lüzum hâsıl olduğu surette bu müddetin de uzatılması hususuna Vekiller Heyetine salâhiyet verilmesi ve fakat bunun için 1076 sayılı kanunun 3 ve 14 ncü maddelerinin değiştirilmesi suretinde olmayıb ismi geçen maddelere birer fıkra eklenmesi suretile bu salâhiyetin verilmesi encümenimizce muvafık görülmüş ve kanun lâyihası başlıgile yeniden yazılan fıkralar Umumî Heyetin tasvib nazarlarına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Millî Müdafaa En. R. M. M. Kâtib
Diyarbakır Erzurum Konya
K. Sevüktekin Ş. Koçak Vehbi Bilgin
Bilecik Çankırı Gümüşane
Salih Bozok Dr. A. Arkan Z. Zarbun
İçel Kayseri Malatya
M. Cemal Mersinli N. Toker O. Koptagel
Muğla Samsun Samsun
S. Güney A. F. Engin R. Barkın
Seyhan Tekirdağ Urfa
S. Tekelioğlu R. Apak Ahmed Yazgan
C. Arat
Yozgad

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3 ve 14. maddelerinin tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 1076 sayılı kanunun 3. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 3 — Her sene yapılan son yoklama neticesinde sağlam veya sakat asker edilenlerden tam devreli lise veya muadilleri ile yüksek derecedeki meslek mektepleri, yüksek deniz ticaret mektebi ve muadili mekteplerden ve üniversitelerden mezun olanlar 8. maddedeki şartları haiz oldukları halde yedek subay yetiştirilmek üzere tahsilleri nevine ve kabiliyetlerine ve Millî Müdafaa vekâletince takdir edilecek ihtiyaca göre muhtelif sınıflara ayrılırlar ve bunlar okullarda askerlik dersi ve kampını görüb görmediklerine göre aşağıdaki cedvelde yazılı müddetlerle talim ve tahsile tâbi tutulurlar. Cedvelde gösterilen hizmet müddetleri mezun oldukları okullardan aldıkları dipomalara göredir.

Okul diplomaları	Kitada, sefainde talim müddeti Ay	Mekteb, sefain ve müessesede tahsil müddeti Ay	Astegmenlik hizmet müddeti Ay	Yekûn Ay
Bütün tahsilini yabancı illerde yaparak oralarında askerlik dersi görmeyen yüksek okul mezunları	6	6	6	18
Bütün tahsilini yabancı illerde yaparak oralarında askerlik dersi gören yüksek okul mezunları	3	6	6	15
Türkiyede orta okul veya muadili diplomasını aldıktan sonra tahsillerini yabancı illerde askerlik dersi göröerek tamamlayan yüksek okul mezunları	2	6	6	14

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 3 ve 14 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 1076 sayılı kanunun 3 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Yedek subay mektebini muvaffakiyetle bitirdikten sonra altı ay berayı hizmet kıta ve müesseselere verilenlerin bu hizmet müddetleri İcra Vekilleri Heyeti kararile lüzumu kadar uzatılır.

Okul diplomaları	Kıtada, sefainde talim müddeti Ay	Mekteb, sefain ve müessesede tahsil müddeti Ay	Asteğmenlik hiz- met müddeti Ay	Yekûn Ay
Türkiyede lise veya muadili diplomasını aldıktan sonra tahsillerini yabancı illerde askerlik dersi görerek tamamlayan yüksek okul mezunları	1	6	6	13
Yabancı lise ve orta okullarla muadili okul mezunlarından, askerlik dersi görerek, Türkiyeye gelenler, buldukları yerlerdeki lise-lerden birinin kampına iştirak ettirilir, ve imtihan sonundaki muvaffakiyetleri derecesine göre kendilerine askerî ehliyet veya askerliğe hazırlık derecesini gösterir bir vesika verilir.	İşbu vesikanın bahşettiği haktan istifade eder.			
Yedek subay yetişecek kadar tahsili olub da yalnız orta okul veya muadillerinden diploması bulunanlar	4	6	6	16
Lise ve muadili okullardan diploma almış olanlar	2	6	6	14
Üniversite ile yüksek okullardan diploma almış olanlar veyahud lise mezunları ile yüksek okul ve Üniversite müdavimlerinden «C» brevesi alanlar		6	6	12

Bunlardan cedvel mucibince kıta hizmetini yapan ve ikmal eden veya yüksek okullarda askerlik dersini ve kampını gördüğü diplomasından anlaşılan tabib, veterinerler kâmilin, kimyager, eczacı ve diş tabiblerinin en liyakatli-

rinden, ihtiyaca göre Millî müdafaa vekâletince lüzum görülecek miktarı tercihan kendi tatbikat mekteplerine ve lüzumunda askeri sıhhi müesseselere ve makine mühendisleriyle sınaî kimyagerlerden lüzumlu miktarı askeri fabrikalara ve dış tabibi, eczacı ve kimyagerlerle mühendislerden ihtiyaktan fazlası ile diğerleri tefrik edildikleri sınıfların yedek subay mektebine sevk ve buralarda altı aylık bir hizmet ve tahsile tâbi tutulurlar.

Bu müddet zarfında bunlar idare; ilbas ve maaş hususunda harb okulu talebesi, yüksek deniz ticaret mektebinden çıkanlara dahi deniz talebesi gibi muamele yapılır.

İşbu altı aylık müddet nihayetinde iktidar ve liyakatsızlıkları anlaşılanlar askerlik kanununun 34. maddesindeki şartları haiz olsalar dahi, sınıflarının hizmetlerine aid müddetleri askerlik kanununun 5. maddesine göre tamamlamak üzere çavuş rütbesile sınıfları kıtaat ve müesseselerine gönderilirler. Bunların kıta ve mektebde geçen müddetleri askerlik hizmetinden mahsub edilir, fakat ellerindeki diploma müddeti nazarı dikkate alınmaz.

İktidar ve liyakati tasdik kılmanlar, yedek asteğmen nasbedilir ve sınıfları takım komutanlığından (kıtası bulunmayanlar sınıf ve mesleklerine aid işlerde), hava yedek subayları hava mektebinde altı ay daha hizmet görürler. Bu müddeti muvaffakryetle bitirenler muvazzaf asteğmenler hakkındaki şerait dairesinde teğmen nasbolunurlar. Muvaffakryet gösteremeyenler 3 ay daha istihdam olunarak yetiştirilirler ve liyakat gösterenler teğmenlikle, gösteremeyenler asteğmenlikle terhis olunurlar.

Altı aylık kıta hizmeti İcra Vekilleri Heyeti kararla, lüzumu kadar uzatılabilir.

Bunlardan muvazzaf sınıfa nakletmek isteyenlerden talimatnamesinde yazılı şartları haiz ve diğer vekâletlerde kanunen mecbur ve müteahhid olduğu hizmeti ifa ve ikmal etmiş bulunanların ihtiyaç halinde muvazzaf sınıfa nakilleri icra ve Harb okulunda tahsilleri ikmal ettirilir.

Yalnız yedek subay olarak hizmete devam etmek isteyenlerin Millî Müdafaa vekâletince lüzum görülürse 14. maddenin 2. fıkrasında yazıldığı vechile iki devre müddeti kadar hizmetinin devamına müsaade edilir. Bu fazla

müddetler hazarda devrei talimiyelerdeki müddetlere sayılır.

Yedek subaylığa bidayeten ayrılanlar askerlik kanununun 34. maddesindeki kısa hizmeti icabettiren şartları haiz olsalar dahi işbu kanunun ahkâmına tâbi tutulurlar.

Askerî lise mezunlarından yabancı memleketlerde askerî yüksek mühendis ve mühendis yetiştirilmek üzere seçilenler iki ay müddetle hazırlık kıtasında hizmet ettikten ve sınıflarile alâkadar askerî fabrikalarda veya sair müesseselerde altı ay çalıştıktan sonra liyakat ve kifayeti tasdik edilenler tahsil görecekları yabancı memleketlere askerî talebe sıfatile gönderilirler.

Yabancı memleketlerin yüksek mühendis mekteplerinde en az iki senelik tahsilden sonra yapılacak ön imtihanları da ve mühendis mekteplerinde buna tekabül eden devre imtihanlarında muvaffak olarak iki sene tahsil senesini ikmal edenler yedek asteğmen nasbedilirler ve tahsillerine devam ederler.

Talebe sıfatile yabancı memleketlerde tahsilde iken muvaffak olmayanlar memlekete getirilerek askerî memur nasbedilmek üzere meslek tahsiline veya yedek subay mektebi tahsiline tâbi tutulurlar. Bunlardan meslek veya yedek subay okulunda muvaffak olamayarak, sıhhi hallerden gayri sebeblerle, çıkarılanlar kıtalara verilirler ve muvazaflık hizmetlerinden başka, askerî okullarda meccanen okudukları müddetin yarısı kadar fazla hizmet ederler.

Yabancı memleket tahsilinde iken yedek asteğmen olduktan sonra tahsilde muvaffak olmayanlar da memlekete getirtilerek muayyen bir meslek kursuna tâbi tutularak askerî memur nasbolunurlar.

Askerî liseleri muvaffakiyetle bitirdikten sonra memleketimizdeki fabrika ve müessese stajında askerî yüksek mühendis veya mühendislik tahsilini takibe kifayeti görülmeyenler talebe sıfatile Harb okuluna sevkolunurlar.

Askerî sanat lisesi mezunlarından olup ta yüksek mühendis ve askerî mühendis yetiştirilmek üzere seçilmeyerek askerî sanatkâr yetiştirilmek üzere seçilenler iki ay müddetle hazırlık kıtasında hizmet ettikten ve sınıflarile alâkadar askerî veya sair müesseselerde iki sene çalıştıktan sonra liyakat ve kifayeti tasdik olunanlar yedek asteğmen nasbedilirler ve yedek

asteğmen olanlar 1455 sayılı kanunun 4. maddesine tevfikân muvazzaf askerî sanatkâr muavinini nasbedilerek kıtalara sevkolunurlar.

MADDE 2 — 1076 sayılı kanunun 14. maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

MADDE 14 — Seferberlik ilânında her ihtiyat subay ve memuru ilân saatinden başlayarak en çok 48 saat zarfında yola çıkmağa ve köy ve mahallelerinin şube merkezine olan uzaklığına göre şube merkezinde bulunmağa mecburdurlar.

Yedek subayların hizada hizmete çağrılmaları askerlik şubelerinin resmî mühürlerini havi celb puslalarının kanunî ikametgâha tebliğ suretile yapılır. Bu puslalar davet olunan zate imza ettirilmemiş olsa dahi muteberdir.

Hizada davet keyfiyeti, bunların manevra, tatbikat, atış ve konferanslar gibi tedris ve talime müteallik mukannen içtimalara iştiraklerini teğmin maksadile, hava yedek subayları her sene bir ay, ve diğer sınıflara mensub olanlar her iki senede (azamî) bir buçuk ay devam etmek üzere İcra Vekilleri Heyeti kararile icra olunur. Bu müddet, yine İcra Vekilleri Heyeti kararile, lüzumu kadar uzatılabilir.

Ecnebi memleketlerde bulunanlar seferberliğin ilânı tarihinden itibaren en yakın elçiliğe veya şebenderliğe müracaat etmeğe ve haklarındaki emirlerini almağa mecburdurlar.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükmünü yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

17 - I - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Fethi Okyar</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>
Mü. V.		Ti. V.
<i>A. Çetinkaya</i>	<i>N. Topcoğlu</i>	

MADDE 2 — 1076 sayılı kanunun 14 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Hizada manevra ve tatbikat atış ve konferanslar gibi tedris ve talim maksadile davet edilen yedek subayların talim müddetleri Vekiller Heyeti kararile lüzumu kadar uzatılır.

MADDE 3 — Hükümetin üçüncü maddesi aynen

MADDE 4 — Hükümetin dördüncü maddesi aynen